

Boško Zec: ČETA KOZARČANA, Prva književna komuna Mostar, 1983.

U knjizi *Četa Kozarčana* Boško Zec se bavi sudbinom naroda i partizana Kozare tokom 1942. godine. I sam neposredni učesnik u borbama na Kozari, Zec je ostvario snažnu literarno-memoarsku sliku dijela kozarske epopeje koja je s pravom postala sastavni dio legendi naših naroda i narodnosti o borbi za slobodu i nacionalni identitet. Kazivanje je u ovoj knjizi živo, jednostavno, nadahnuo i upečatljivo. Narod i partizani su jedno, sudbina borbe i sudbina pojedinca iz pasaža u pasaž konotiraju, pa se, tako, nalazimo pred zanimljivom mogućnošću sagledavanja borbe naroda Kozare u više ravni i perspektiva, u više mogućih tumačenja i sagledavanja. Četa o kojoj je riječ izgubila je na prostorima Patrije i Pogleđeva za samo nekoliko nedjelja nadljudske borbe 126 boraca. No, za nju to ne znači rasulo. Naprotiv, borci istrajno ojačavaju, narod sve više postaje nemjerljivi izvor novih snaga. Tako se, u stvari, ne samo nadoknađuju izgubljeni borci nego i ostvaruju nove revolucionarne staze i sudbine. Da li smo upotrijebili pravi izraz kad smo kazali riječ »izgubljeni«? U ovom slučaju moramo je uzeti više uslovno, jer kada heroji odlaze, onda je njihov odlazak nadahnuće za one koji dolaze da se istim stazama dalje kreću, do konačnog cilja, do konačne pobjede. Zec je upravo po tome dosta karakterističan, što je i sasvim logično.

Rat donosi mnoge teške trenutke. Rat nije samo jednodimenzionalno življenje, on nije ni stvar samo određenih ljudi, društvenih klasa i političkih krugova, on je stvar, pogotovo kada je revolucionarno-oslobodilački, svakog čovjeka. Sagledavajući skalu proživljavanja ljudi u kozarskom ratnom vihoru, gdje strah, nada i beznađe gotovo istovremeno kao u kakvom košmarnom snu egzistiraju, Zec uspješno i objektivno govori čak i o kukavičlucima, primjerima apatije i straha, »pa čak i rijetkim primjerima izdaje«, kako kaže Mladen Oljača, recenzent knjige i autor Pogovora. Zec

pošteno, objektivno i otvoreno pripovijeda, što je odlika iskusnih publicista i znalaca. Takođe posebnu pažnju poklanja opisu detalja, koji su, prije svega, u funkciji upečatljivijeg pričanja, pojačavanja i akcentiranja dramatike pojedinih situacija. On detaljima vješto podvlači dramatiku idući čak i do naturalističkih opisa koji po svojoj uvjerljivosti i te kako mogu zainteresirati čitaoca i aktivirati ga da pažljivo prati kazivanje od prve do posljednje strane.

Četa Kozarčana Boška Zeca je knjiga koju je izdala Prva književna komuna upravo u vrijeme obilježavanja četrdesetogodišnjice bitaka na Neretvi i Sutjesci. Rukopis ove knjige čitao je i drug Tito i o njemu se pohvalno izrazio. Titovo pismo upućeno autoru tim povodom objavljuje se prvi put u ovoj knjizi. To je razlog više da posegnemo za *Četom Kozarčana*.

Omer Tipura